

МІСЦЕ ЧОЛОВІКІВ І ХЛОПЦІВ У ПОЛІТИКАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА ПОЛІТИКАХ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК

Методичні рекомендації

CM(2023)51-add2-final

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**МІСЦЕ ЧОЛОВІКІВ І ХЛОПЦІВ
У ПОЛІТИКАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ
ТА ПОЛІТИКАХ ПРОТИДІЇ
НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

**Методичні рекомендації
CM(2023)51-add2-final**

Ухвалено Комітетом міністрів

Ради Європи

5 червня 2023

Англійське видання:

*The place of men and boys
in gender equality policies and in
policies to combat violence against
women*

Відтворення текстів цієї публікації дозволяється за умови що буде наведено повну назву та джерело, а саме Рада Європи.

У разі наміру використовувати їх у комерційних цілях або перекласти на одну з неофіційних мов Ради Європи, будь ласка, звертайтеся за адресою publishing@coe.int.

Обкладинка і макет:
служба виготовлення
документів і публікацій (SPDP)
Ради Європи
F-67075 Strasbourg Cedex

© Рада Європи, березень 2024

Зміст

CM(2023)51-ADD2-FINAL 3	6
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО МІСЦЯ ЧОЛОВІКІВ І ХЛОПЦІВ У ПОЛІТИКАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА ПОЛІТИКАХ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК	12
I. Цілі та основоположні принципи	12
II. Пропоновані заходи для держав-членів	15
III. Звітність та оцінювання	32

Методичні рекомендації CM(2023)51-add2-final 3

щодо місця чоловіків і хлопців у політиках
гендерної рівності та політиках протидії
насилъству щодо жінок

*(ухвалено Комітетом міністрів
Ради Європи 5 червня 2023)*

Преамбула

Комітет міністрів, згідно з вимогами Статті 15.b Статуту Ради Європи (Серія Європейських договорів (ETS) № 1);

ураховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами, серед іншого, шляхом сприяння поширенню спільних стандартів і розробки планів заходів у сфері прав людини;

посилаючись на те, що гендерна рівність має ключове значення для захисту прав людини, функціонування демократії та ефективного управління, поваги до верховенства права та сприяння сталого розвитку й добробуту для всіх; що вона передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їхню однакову видимість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя; і що вона означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними, як зазначено в Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки;

зважаючи на те, що чоловіки відіграють важливу роль у викоріненні гендерно-орієнтованої нерівності та насилъства стосовно жінок, а їхня участь у розбудові рівноправного суспільства приносить середньо та довгострокову користь жінкам, чоловікам, дівчатам, хлопцям та суспільству в цілому;

беручи до уваги, що питання про те, як саме чоловіки та хлопці можуть сприяти досягненню гендерної рівності та отримати користь від неї, набуло більшої видимості в останні роки, і з огляду на необхідність створення політичної бази для заходів у цій сфері на основі наявних норм і політики;

нагадуючи, що все ще існують структурні перешкоди для повної реалізації гендерної рівності та прав жінок у суспільстві; що насильство щодо жінок і дівчат залишається найбільш поширеним порушенням прав жінок; що політична діяльність та прийняття суспільних рішень залишаються сферами, у яких переважають чоловіки, і що жінки продовжують виконувати непропорційно велику частку неоплачуваної роботи по догляду, що впливає на їхній доступ до ринку праці, до якісної зайнятості, прийняття рішень та інших можливостей;

беручи до уваги зобов'язання та обіцянки держав-членів згідно з відповідними конвенціями Ради Європи, такими як:

- Європейська конвенція про захист основних прав і свобод людини (Серія Європейських договорів № 5, 1950 р.);
- Європейська соціальна хартія (Серія Європейських договорів № 35, 1961 р., оновлено у 1996 р., Серія Європейських договорів № 163);
- Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (Серія договорів Ради Європи № 197, 2005 р.);
- Конвенція про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Серія договорів Ради Європи № 201, 2007 р.);
- Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству (Серія договорів Ради Європи № 210, «Стамбульська конвенція», 2011 р.); та

посилаючись на наведені нижче рекомендації Комітету міністрів держав-членам Ради Європи:

- Рекомендація № R (90) 4 щодо подолання сексизму в мові;

- Рекомендація № R (96) 5 щодо поєднання роботи та сімейного життя;
- Рекомендація [Rec\(2002\)5](#) про захист жінок від насильства;
- Рекомендація [Rec\(2003\)3](#) щодо збалансованої участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень;
- Рекомендація [Rec\(2006\)19](#) щодо політики, спрямованої на підтримку позитивного батьківства;
- Рекомендація [CM/Rec\(2007\)13](#) щодо запровадження гендерно-орієнтованого підходу в освіті;
- Рекомендація [CM/Rec\(2007\)17](#) щодо стандартів та механізмів гендерної рівності;
- Рекомендація [CM/Rec\(2010\)10](#) про роль жінок і чоловіків у недопущенні й вирішенні конфліктів та зміцненні миру;
- Рекомендація [CM/Rec\(2013\)1](#) щодо гендерної рівності та медіа;
- Рекомендація [CM/Rec\(2015\)2](#) щодо запровадження гендерно-орієнтованого підходу в спорті;
- [Рекомендація CM/Rec\(2019\)1](#) щодо запобігання сексизму та боротьби з ним;

Стратегія Ради Європи щодо забезпечення гендерної рівності на 2018–2023 роки;

Зважаючи на наведені нижче документи:

- Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) та Факультативний протокол до неї (1999 р.);
- Конвенція ООН про права дитини (1989 р.);
- Пекінська декларація та Платформа дій, прийняті на Четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок (1995 р.);
- Резолюція Ради Безпеки ООН № 1325 «Жінки, мир і безпека» (2000 р.) та наступні резолюції Ради Безпеки ООН на цю тему;
- Порядок денний Організації Об'єднаних Націй у сфері сталого розвитку до 2030;
- звіт «Огляд перспективних практик і набутого досвіду, наявних стратегій та ініціатив Організації Об'єднаних Націй та інших ініціатив щодо залучення чоловіків і хлопців до просування та досягнення гендерної рівності в контексті викорінення насильства щодо жінок», прийнятий Радою ООН з прав людини (2018 р.);

підкреслюючи, що патріархат — система, яка створює та посилює структурну нерівність між жінками та чоловіками, — й досі поширений в Європі та продовжує серйозно обмежувати можливості та добробут жінок і дівчат, а також чоловіків і хлопців, що негативно впливає на суспільство, процес формування політичних рішень та міжнародні відносини, в тому числі на те, як вирішуються такі питання, як мир, соціальна справедливість і глобальне потепління;

відзначаючи, що пандемія Covid-19 посилила наявну гендерну нерівність, водночас створюючи нові несприятливі чинники та форми виключення;

наголошуючи, що при визначенні місця та внеску чоловіків і хлопців у політику та заходи щодо сприяння гендерній рівності та боротьби з насильством щодо жінок і дівчат, а також під час реалізації цієї політики та заходів слід брати до уваги різноманітність чоловіків і жінок — за такими критеріями, як раса, колір шкіри, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, належність до на-

ціональних меншин, майновий стан, статус народження, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, вік, стан здоров'я, інвалідність, сімейний стан, статус мігранта чи біженця чи інший статус;

визнаючи, що індивідуальні та колективні дії чоловіків і хлопців мають вирішальне значення для повного досягнення гендерної рівності та реалізації прав жінок і дівчат, що їхні дії чи бездіяльність можуть прискорити, уповільнити або повернути назад прогрес у досягненні рівності, і що чоловіки та хлопці повинні дедалі частіше ставати агентами змін, а чоловіки, які займають владні посади, несуть у цьому питанні особливу відповідальність;

зауважуючи, що чоловіки та хлопці можуть зазнавати гендерної нерівності та впливу традицій і стереотипів, які можуть обмежувати їхні можливості в громадському та особистому житті; що певні норми маскулінності також можуть негативно вплинути на життя чоловіків і хлопців, особливо як жертв насильства та/або кривдників, або обумовлюючи поведінку, яка може завдати шкоди їм самим та/або жінкам і дівчатам; і визнаючи, що чоловіки та хлопці, таким чином, і самі є бенефіціарами гендерної рівності;

підтверджуючи, що кінцевою метою стратегій і програм, які стосуються місця чоловіків і хлопців у політичних програмах і стратегіях з питань гендерної рівності, є досягнення гендерної рівності в суспільстві та викорінення всіх форм дискримінації, сексизму та насильства щодо жінок і дівчат, у тому числі шляхом перетворення дискримінаційних гендерних норм стереотипів і сприяння ненасильницьким, шанобливим і рівноправним гендерним відносинам;

1. прийняти такі керівні принципи, які стануть практичними засадами для держав-членів, що допоможуть їм посилити ефективність стратегій та заходів, спрямованих на місце чоловіків і хлопців у політиці гендерної рівності та політиці боротьби з насильством щодо жінок і дівчат;

2. запропонувати державам-членам:

- забезпечити, щоб ці рекомендації були перекладені їхньою офіційною мовою (мовами) і широко розповсюджені у спосіб, який вони вважають доцільним для заохочення їхнього виконання всіма відповідними органами влади;
- здійснювати перевірку їхньої реалізації та інформувати компетентні координаційні комітети та органи Ради Європи про вжиті заходи та прогрес, досягнутий у цій сфері.

Методичні рекомендації щодо місця чоловіків і хлопців у політиках гендерної рівності та політиках протидії насильству щодо жінок

I. Цілі та фундаментальні принципи

A. Цілі

1. Мета цих методичних рекомендацій — встановити основні принципи, які повинні враховуватися державами-членами при розробці стратегій, законодавчих норм та інших заходів, що стосуються місця чоловіків і хлопців у політиках гендерної рівності, в тому числі політиках щодо догляду, та їхнього місця в політиках протидії насильству щодо жінок і дівчат, а також запропонувати стратегії та практичні заходи у цьому питанні державам-членам.

2. Методичні рекомендації є частиною процесу реалізації прав і принципів, закріплених у європейських і міжнародних конвенціях, нормах і політиках щодо гендерної рівності та прав жінок, з огляду на постійну негативну реакцію в цій сфері. Зокрема, реалізації основних прав усіх жінок і чоловіків загрожують антифеміністські рухи, які підривають чинні норми й політики гендерної рівності або кидають їм виклик.

B. Основоположні принципи

3. «Гендерна рівність передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову видимість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя. Так само вона оз-

начає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними» (Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 рр.). Метою політики гендерної рівності є сприяння досягненню суттєвої гендерної рівності, в тому числі шляхом розширення прав і можливостей жінок і усунення всіх форм дискримінації та насильства щодо жінок і дівчат.

4. Політики щодо місця чоловіків і хлопців у сфері гендерної рівності повинні узгоджуватися з міжнародними стандартами та критеріями, а також відповідним інструментам Ради Європи та застосовувати подвійний підхід:

- конкретні заходи, включно з позитивними діями, коли це доречно, у сферах, критично важливих для досягнення фактичної гендерної рівності; і
- впровадження гендерно-орієнтованого підходу в усі політики та заходи.

5. Заходи із залучення чоловіків і хлопців до політики гендерної рівності мають бути інтегровані у комплексні стандарти гендерної рівності та політичну базу та спрямовані на боротьбу зі структурною нерівністю.

6. Заходи, що стосуються чоловіків і хлопців, повинні включати міжсекційний підхід, тобто підхід, що поєднує наслідки систем, спрямованих на виключення певних груп та створення для них не вигідного становища за іншими аспектами, ніж стать і гендер, а саме: раса, колір шкіри, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національна приналежність або соціальне походження, належність до національних меншин, майновий стан, статус народження, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, вік, стан здоров'я, інвалідність, сімейний стан, статус мігранта чи біженця чи будь-який інший статус.

7. Заходи, що стосуються чоловіків і хлопців, мають закріплювати, а не замінювати політику гендерної рівності, націлену насамперед на жінок і дівчат, або спеціальні підходи феміністичних рухів, які передбачають створення платформ лише для жінок і програм, орієнтованих на

жінок. Заходи повинні визнавати провідну роль жінок і дівчат у прогресі на шляху до гендерної рівності та боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат.

8. Заходи, що стосуються чоловіків і хлопців, не повинні мати негативного впливу на видимість жіночих неурядових організацій (НУО) і не мають обмежувати можливості та ресурси, призначені для просування прав жінок і дівчат і боротьби з насильством щодо жінок і дівчат.

9. Не перерозподіляючи ресурси від сприяння правам жінок і дівчат, розширення їхніх прав і можливостей та їхнього лідерства, а також від запобігання та боротьби з насильством щодо жінок, зокрема притулків для жертв домашнього насильства лише для жінок, держави-члени повинні виділяти додаткове фінансування на заходи, що залучають чоловіків і хлопців і спрямовані на досягнення гендерної рівності та зміцнення прав жінок і дівчат. Крім того, вони повинні забезпечувати регулярну оцінку вжитих щодо цього заходів.

10. Заходи, за участі чоловіків і хлопців, слід розробляти у співпраці з відповідними організаціями, що працюють з чоловіками та хлопчиками, які активно борються з гендерною нерівністю та насильством щодо жінок і дівчат, а також з відповідними жіночими неурядовими організаціями.

11. Необхідно переглянути гендерні норми, стереотипи та сексизм щодо неоплачуваного догляду та домашніх обов'язків, де жінки виконують непропорційно високу частку, щоб досягти рівного розподілу цих обов'язків між жінками та чоловіками.

12. Заходи, які стосуються чоловіків і хлопців, повинні враховувати той факт, що насильство проти жінок і дівчат вчиняється в основному чоловіками та хлопчиками, і тому вони відіграють особливу роль у запобіганні такому насильству. Хоча від домашнього насильства непропорційно страждають жінки та дівчата, чоловіки та хлопці також можуть бути його жертвами. Слід приділити особливу увагу тим положенням Стамбульської конвенції, які стосуються ролі чоловіків і хлопців, особливо щодо запобігання насильству, зокрема як осіб, які приймають рішення, рольових моделей, агентів змін і захисників гендерної рівності.

13. Закони, політики та інші заходи, прийняті державами-членами, повинні ґрунтуватися на фактах і відображати відповідні, актуальні та точні наукові дані та дослідження в галузі гендерної рівності, прав жінок і дівчат і боротьби з насильством щодо жінок і дівчат.

II. Пропоновані заходи для держав-членів

14. Відповідно до поставленої мети державам-членам рекомендується розробити такі види заходів:

- заходи, спрямовані на чоловіків і хлопців як агентів змін, і заходи із протидії опорю гендерній рівності;
- заходи щодо зменшення негативного впливу сексизму, соціальних норм і гендерних стереотипів на чоловіків і хлопців;
- заходи, спрямовані на чоловіків і хлопців для сприяння гендерній рівності в діяльності з догляду;
- заходи щодо посилення ролі чоловіків і хлопців у діяльності із запобігання та боротьби з насильством щодо жінок; і
- заходи щодо сприяння розвитку та поширенню наукових досліджень і даних про гендерну рівність і права жінок.

15. На додаток до запропонованих нижче заходів, держави-члени також повинні забезпечити реалізацію в повному обсязі відповідних положень низки рекомендацій Комітету міністрів державам-членам, включно з Рекомендацією № R (90) 4 щодо подолання сексизму в мові, Рекомендацією № R (96) 5 щодо поєднання роботи та сімейного життя, Рекомендацією Rec(2002)5 щодо захисту жінок від насильства, Рекомендацією Rec(2003)3 щодо збалансованої участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень, Рекомендацією Rec(2006)19 щодо політики, спрямованої на підтримку позитивного батьківства, Рекомендацією CM/Rec(2007)13 щодо запровадження гендерно-орієнтованого підходу в освіті, CM/Rec(2007)17 щодо стандартів та механізмів гендерної рівності, Рекомендацією CM/Rec(2010)10 про роль жінок і чоловіків у недопущенні й вирішенні конфліктів та зміцненні миру, Рекомендацією CM/Rec(2013)1 щодо гендерної рівності та медіа, Реко-

мендацією CM/Rec(2015)2 щодо запровадження гендерно-орієнтованого підходу в спорті та Рекомендацією CM/Rec(2019)1 щодо запобігання сексизму та боротьби з ним.

A. Заходи, спрямовані на чоловіків і хлопців як агентів змін, і заходи із протидії опору гендерній рівності

16. Стратегія Ради Європи щодо забезпечення гендерної рівності на 2018–2023 роки зазначає, що: «Політична діяльність і прийняття рішень на державному рівні залишаються сферами домінування чоловіків. Чоловіки встановлюють політичні пріоритети, а політична культура й надалі формується навколо поведінки та життєвого досвіду чоловіка». Саме тому важливо підвищити підзвітність політичної верхівки стосовно зобов'язань щодо гендерної рівності та прав жінок на всіх рівнях. Чоловіки на керівних посадах в інших сферах, наприклад у бізнесі та медіа, також можуть відігравати важливу роль у просуванні гендерної рівності та прав жінок завдяки своїм повноваженням приймати рішення, ресурсам і впливу.

17. Патріархат часто є основною причиною шкідливих гендерних норм і поведінки. Патріархат також негативно впливає на формування політики та результати прийняття рішень на всіх рівнях. Його вплив необхідно враховувати, щоб забезпечити, що чоловіки та хлопці відіграють трансформаційну роль у досягненні гендерної рівності.

18. Дедалі більше занепокоєння для зацікавлених сторін та організацій, які підтримують гендерну рівність і права жінок викликають мізогінні простори в Інтернеті та офлайн, які виступають проти норм і принципів у сфері гендерної рівності та прав жінок або підривають їх. Для протидії цьому опору та обмеження його впливу необхідні відповідні заходи. Для цього потрібні поглиблена обізнаність та поінформованість про різні форми опору та протидії, про задіяні у цьому сторони, у тому числі певні політичні й релігійні суб'єкти, схеми їхнього фінансування та потенційну загрозу, яку вони становлять для демократії та прав людини. Це тим більш важливо, коли різні рухи оскаржують права в інших сферах, пов'язаних із питаннями гендеру, як-от сексуальне та репродуктивне здоров'я та права, сексуальна освіта та права лесбіянок, геїв, бісексу-

алів, трансгендерів та інтерсексуалів (ЛГБТІ+). Слід шукати можливості для взаємодії з агентами позитивних змін, у тому числі з тими, хто входить до політичних і релігійних рухів, які бажають просувати гендерну рівність і пов'язані з нею пріоритети.

19. Уряди держав-членів повинні розглянути можливість впровадження таких заходів:

- a. забезпечити на найвищому рівні зобов'язання щодо широкого просування інституційної культури, яка відкидає гендерну дискримінацію та насильство щодо жінок, сексизм, гендерні стереотипи та гендерну нерівність сил як у державному, так і в приватному секторах. Такі заходи можуть включати:
 - ухвалення та впровадження заходів, спрямованих на забезпечення гендерної рівності, а також квот на політичні, державні та приватні керівні посади;
 - ухвалення та впровадження кодексів поведінки, які включають механізми правового захисту та санкції, які регламентували б дії державних службовців та персоналу в різних ситуаціях;
 - прийняття лідерами зобов'язань або конкретних цілей, пов'язаних зі сприянням досягненню гендерного балансу в процесі прийняття рішень, боротьбою з дискримінацією за ознакою статі та виділенням достатнього фінансування для заходів і програм, спрямованих на просування гендерної рівності та боротьбу з насильством щодо жінок і дівчат;
 - публічні обіцянки не організовувати та не брати участі в громадських групах чи керівних органах, а також у плануванні заходів, склад учасників яких не є гендерно збалансованим.
- b. розробити демократичні та прозорі механізми моніторингу, які заохочують жінок і чоловіків, залучених до прийняття рішень на всіх рівнях, включаючи глав урядів і політичних пар-

тій, звітувати про дії, вжиті для впровадження національних, європейських і міжнародних стандартів і зобов'язань, що стосуються гендерної рівності та права жінок і дівчат;

- c. виявляти, заохочувати та мобілізувати чоловіків (у тому числі політиків, дипломатів, державних службовців та членів збройних сил) у прийнятті рішень на підтримку гендерної рівності, участі жінок у міжнародних відносинах та повного виконання чинних міжнародних зобов'язань щодо жінок, миру та безпеки;
- d. вживати конкретних заходів, щоб протидіяти мізогінному, деспотичному та насильницькому стилям керівництва на політичній арені на всіх рівнях і відкинути його шляхом підвищення обізнаності, досліджень, навчання та кодексів поведінки;
- e. розробляти та підтримувати цільові тренінги для високопосадовців, які приймають політичні рішення з прав людини та гендерної рівності, з метою протидії несвідомим упередженням та підвищення обізнаності щодо чинних норм та актуальних проблем;
- f. заохочувати та підтримувати прийняття внутрішньоорганізаційних політик та заходів, а також обов'язкове навчання з питань гендерних норм і стереотипів, гендерної рівності, боротьби з дискримінацією, сексизмом, сексуальними домаганнями та насильством на робочому місці, орієнтуючись на осіб, які приймають рішення в приватних і державних підприємствах і організаціях;
- g. у контексті урядових ініціатив видавати чіткі публічні заяви та інформацію про те, чому чоловіки та хлопці повинні широко залучатися до політики гендерної рівності та підтримувати її;
- h. сприяти сталим і прозорим процесам консультацій та партнерству з відповідними жіночими неурядовими організаціями та організаціями, що працюють з чоловіками та хлопцями, які активно сприяють гендерній рівності, щоб забезпечити їхню значущу участь, а також підзвітність і прозорість у реалізації політики та ініціатив, спрямованих на те, щоб залучати чоло-

віків і хлопців до діяльності з досягнення гендерної рівності;

- i. у тісній співпраці з відповідними жіночими неурядовими організаціями та організаціями, що працюють з чоловіками та хлопчиками, розробити критерії для розробки та фінансування стратегій і заходів, пов'язаних із роллю чоловіків і хлопців у просуванні гендерної рівності, зокрема:
 - заявлена мета сприяти гендерній рівності та суворому дотриманню чинних міжнародних політик і норм щодо сприяння гендерній рівності та боротьби з насильством щодо жінок і дівчат;
 - запобіжні заходи для попередження негативного впливу політичних рішень та заходів щодо залучення чоловіків і хлопців на фінансування, легітимність і видимість програм і організацій, які просувають права, розширення можливостей і лідерство жінок і дівчат;
 - гарантії для того, щоб діяльність ґрунтувалася на фактах і відображала відповідні, актуальні та точні наукові дані та дослідження у сферах гендерної рівності та боротьби з насильством щодо жінок і дівчат;
- j. підтримувати організації, проекти та програми, які відповідають зазначеним вище критеріям, включно з навчальними заходами для залучення чоловіків і хлопців до досягнення гендерної рівності;
- k. вживати заходів для забезпечення безпеки та захисту вчителів та інших спеціалістів, які розробляють і реалізують програми гендерної рівності — особливо серед дітей та молоді — і які можуть стати об'єктом нападів антифеміністських груп;
- l. вживати заходів для виявлення та розуміння стратегій, які регресивні рухи (зокрема, антифеміністські рухи та мізогінні онлайн-простори) використовують для протидії гендерній рівності, та впровадження превентивних дій, що обмежили б їхній потенціал вербування, отримання фінансування, заподі-

яння шкоди та негативного впливу на демократію, політичні процеси, публічний дискурс і політику гендерної рівності;

- m. заохочувати організацію публічних лекцій, семінарів, конференцій та інформаційно-просвітницьких кампаній, щоб деконструювати та протидіяти мізогінному та сексистському дискурсу, а також міфам і хибним уявленням про політику гендерної рівності та феміністські рухи;
- n. запропонувати відповідним органам, які працюють на національному рівні, прийняти гендерний підхід до боротьби з тероризмом і запобігання насильницькому екстремізму, зосереджуючись, зокрема, на зв'язках між насильницькими антифеміністськими рухами та тероризмом.

V. Заходи щодо зменшення негативного впливу сексизму, соціальних норм і гендерних стереотипів на чоловіків і хлопців

20. У 2021 році, зокрема у країнах Європейського Союзу, частка тих, хто достроково кинув навчання та професійну підготовку, була дещо вищою для молодих чоловіків, ніж для молодих жінок (розглядалися особи віком від 18 до 24 років, які мають щонайменше неповну середню освіту та на момент опитування не проходили навчання чи професійну підготовку). Особи, які достроково кинули навчання, стикаються з вищим ризиком безробіття, соціальної ізоляції та бідності. Фактори, що впливають на рішення достроково кинути навчання, можуть включати соціально-економічний статус та міграційне коріння молодої людини, а деякі групи молодих чоловіків більш схильні до того, щоб кинути навчання і шукати оплачувану роботу. Отже, для розв'язання цієї проблеми слід застосувати гендерно-орієнтований та міжсекторальний підходи.

21. Соціальні норми та стереотипи також по-різному впливають на стан здоров'я жінок і чоловіків. Чоловіки більш схильні до дуже ризикованої поведінки через стереотипні образи чоловіків і маскуліності, що призводить до зростання рівня вуличного насильства, зловживання алкоголем і самогубств. Чоловіки також мають різноманітні потреби,

пов'язані з сексуальним та репродуктивним здоров'ям, зокрема контрацепцією, профілактикою та лікуванням вірусу імунодефіциту людини (ВІЛ) та інших захворювань, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ), а також онкологічних захворювань, які вражають чоловіків. Однак ці потреби часто залишаються незадоволеними через сукупність чинників, у тому числі те, що чоловіки часто не звертаються за медичною допомогою.

22. Комплексна статева освіта позитивно впливає як на хлопців, так і на дівчат, а також може сприяти поширенню переконливих ідей на користь гендерної рівності, усунення патріархальних моделей, просування нестереотипних гендерних ролей і розвитку соціальних і статевих стосунків, що ґрунтуються на повазі, у тому числі в питанні згоди на статеві стосунки. Вона також може зменшити ризиковану статеву поведінку, особливо серед молодих чоловіків; сприяти використанню контрацепції (зокрема, рівний розподіл відповідальності щодо її використання); і допомогти запобігти ризику ВІЛ та інших ЗПСШ.

23. Суспільні очікування та гендерні норми щодо маскулітності підвищують ймовірність того, що чоловіки братимуть участь у насильстві та екстремістських групах. Чоловіки та хлопці також уразливі до насильства та жорстокого поводження з боку інших чоловіків, у тому числі насильства, пов'язаного з війною, а також як жертви вбивства та насильства, пов'язаного з расовою та етнічною дискримінацією.

24. Стратегії та програми в рамках політики гендерної рівності, спрямовані на чоловіків і хлопців, мають давати бачення переваг сприяння ненасильницьким або позитивним формам маскулітності та того, як вони можуть посилити роль і місце чоловіків і хлопців у суспільстві.

25. Уряди держав-членів повинні розглянути можливість прийняття таких заходів:

- a. запровадження політики та заходів, що ґрунтуються на фактах, для боротьби з відсівом і передчасним киданням навчання, застосування інтерсекторального підходу для дослідження того, як гендер може перетинатися з іншими чинниками;

- b. визнання гендерних стереотипів і сексизму у викладанні та навчанні (в тому числі низькі очікування щодо досягнень хлопців) і розробка гендерно-чутливих методів, які більше сприяють мотивуванню та залученню хлопців і дівчат. Заходи повинні включати конкретні дії в рамках освітньої системи й поза нею для підвищення обізнаності та сприяння розвитку критичного мислення для протидії сексизму в змісті, мові та ілюстраціях іграшок, коміксів, книг, телевізійних програм, комп'ютерних та інших ігор, онлайн-контенту та фільмів, включно з порнографічними матеріалами;
- c. включення до офіційних навчальних програм на усіх рівнях освіти навчальних матеріалів з таких питань, як принципи гендерної рівності, нестереотипні гендерні ролі, взаємоповага, ненасильницьке вирішення конфліктів у міжособистісних стосунках, насильство щодо жінок і дівчат і право на цілісність особистості;
- d. забезпечення того, щоб комплексне статеve виховання було обов'язковим, забезпеченим достатніми ресурсами та входило в систему освіти з перших років навчання в школі. Воно має включати навчання з питань гендерних норм і стереотипів, значенню згоди та відповідальній поведінці в інтимних стосунках;
- e. регулярне оцінювання та перегляд навчальних програм статевого виховання, щоб переконатися, що вони точні, засновані на фактах і відповідають актуальним потребам як дівчат, так і хлопців;
- f. впровадження заходів для заохочення всіх членів суспільства, особливо чоловіків і хлопців, відмовитися від сексистської поведінки та гендерних стереотипів і поводитися шанобливо та у здоровий спосіб, особливо в цифровій сфері, і особливо щодо молодих жінок і дівчат, а також журналісток, політикинь, громадських діячок та правозахисниць;
- g. прийняття політики та заходів, у тому числі програм, орієнтованих на молодь, як у формальній освіті, так і поза її межами, для боротьби з гендерними стереотипами та шкідливими проявами маскуліності, зокрема насильством чоловіків і хлопців

та його наслідками;

- h. висвітлення негативних суспільних і фінансових наслідків шкідливої маскулінності, особливо у зв'язку з вчиненням насильства та його впливом, ризиками для здоров'я (включно з психічним здоров'ям та добробутом), ризикованою поведінкою, ризиком самогубства та незадоволеністю життям;
- i. забезпечення наявності та доступності служб підтримки для чоловіків і хлопців, які зазнали насильства, включно з домашнім насильством, а також доступу до відповідних медичних і соціальних послуг; забезпечення підготовки фахівців для надання допомоги постраждалим особам. На такі послуги повинні спрямовуватися відповідні ресурси без перерозподілу ресурсів від послуг, призначених для просування прав, розширення прав і можливостей і лідерства жінок і дівчат;
- j. впровадження науково обґрунтованої політики охорони здоров'я та розробки програм сприяння здоров'ю, включно з просвітницькими кампаніями та інформаційними заходами, спрямованими на задоволення потреб чоловіків і хлопців і розробленими на основі міжсекторального аналізу. Сюди входять кампанії, спрямовані на чоловіків і хлопців, метою яких є покращити використання ними медичних послуг, зокрема психічне здоров'я, скринінг раку, вакцинацію та послуги, пов'язані зі статевим та репродуктивним здоров'ям;
- k. сприяння включенню гендерної рівності в програми початкової підготовки та підвищення кваліфікації для всіх спеціалістів у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення та догляду, в тому числі питання трансформації гендерних норм та сприяння позитивним змінам поведінки.
- С. Заходи, спрямовані на чоловіків і хлопців для сприяння гендерній рівності в діяльності з догляду

26. Значною перешкодою для гендерної рівності є гендерний розподіл оплачуваної та неоплачуваної праці, зокрема незмінно нерівний розподіл неоплачуваного догляду та домашньої роботи між жінками та чоловіками. Наприклад, до спалаху епідемії Covid-19 жінки в країнах

Європейського Союзу щотижня витрачали на неоплачувану роботу по догляду та роботу по дому на шістнадцять годин більше, ніж чоловіки. Рівне залучення чоловіків до оплачуваної та неоплачуваної роботи по догляду є важливим аспектом трансформації гендерних ролей і відносин. Для забезпечення гендерної рівності у сфері догляду потрібні ефективні та проактивні стратегії, політики та програми, зокрема посилення ролі органів державної влади та організацій приватного сектору, а також рівне залучення чоловіків і жінок до догляду та іншої неоплачуваної роботи.

27. Боротьба із сексизмом і усталеними гендерними нормами та стереотипами має вирішальне значення для розв'язання проблеми низької участі чоловіків у оплачуваній і неоплачуваній роботі по догляду, у тому числі через освітні та просвітницькі акції та заходи для сприяння тому, щоб чоловіки та жінки мали рівноправні батьківські ролі.

28. Уряди держав-членів повинні розглянути можливість впровадження таких заходів:

- a. сприяння розвитку так званої Угоди про догляд у державах-членах Ради Європи, пропагуючи підхід, згідно з яким догляд є обов'язком держави та відповідальністю, порівню розділеною між чоловіками та жінками. Така Угода про догляд також вимагає впровадження скоординованих і структурних заходів для розвитку доступних, недорогих і якісних послуг з догляду за дітьми, людьми похилого віку та іншими утриманцями, що враховували б потреби одиноких батьків, а також покращення умов праці у сфері догляду, зокрема рівень винагороди та гарантії роботи;
- b. сприяння спільній відповідальності суспільства за догляд за іншими й рівний розподіл неоплачуваної роботи по догляду між жінками та чоловіками. Такі заходи можуть включати, серед іншого:
 - запровадження оплачуваної відпустки по догляду за дитиною;

- запровадження доступних для всіх працівників оплачуваних відпусток по догляду за дитиною та догляду за іншими утриманцями, які не підлягають перенесенню;
 - запровадження гнучкої форми праці як для жінок, так і для чоловіків;
 - запровадження права «відключатися» від роботи для всіх працівників;
 - перегляд податкових систем у такий спосіб, щоб вони сприяли рівному розподілу неоплачуваних обов'язків по догляду між жінками та чоловіками;
- c. заохочення роботодавців у державному та приватному секторах, а також соціальних партнерів просувати конкретні добровільні заходи, які сприяють рівному розподілу неоплачуваного догляду та домашньої праці, а також балансу між роботою та особистим життям для жінок і чоловіків. Такі заходи можуть включати:
- надання кращих умов відпусток для догляду та гнучких умов праці, ніж ті, що передбачені законом для всіх працівників — як жінок, так і чоловіків — і які б застосовувалися незалежно від посади;
 - викорінення гендерних стереотипів і сексизму щодо членів сім'ї, які виконують функції опікунів;
 - надання або підтримка якісних і доступних закладів догляду за дітьми;
 - сприяння обміну успішними практиками компаній;
- d. вжиття законодавчих та інших заходів для заохочення всіх роботодавців звітувати про гендерну рівність, у тому числі про умови праці жінок і чоловіків, рівну оплату праці, політику поєднання роботи та приватного життя, а також рівний доступ жінок і чоловіків до керівних посад. При визначенні вимог до звітності щодо гендерної рівності слід враховувати специфічні характеристики малого і середнього бізнесу;

- e. сприяння та поширення багатогранних і нестереотипних образів батьківства, зокрема в освітніх установах, установах соціального забезпечення та закладах охорони здоров'я. Цього також можна досягти за допомогою нестереотипної публічної комунікації та заходів сімейної політики, цільовою аудиторією яких є батьки, які надсилають чіткий сигнал, що догляд є спільним обов'язком жінок і чоловіків;
- f. проведення інформаційно-просвітницьких і медіакампаній з повідомленнями, адаптованими до різних груп населення, з метою сприяння кращому розумінню неоплачуваної роботи по догляду та її цінності, а також подолання гендерних стереотипів, які існують серед широкої громадськості та перешкоджають рівному розподілу роботи по догляду між жінками й чоловіками;
- g. прийняття системних підходів і механізмів для моніторингу, оцінки та звітування про вплив заходів, спрямованих на залучення чоловіків і хлопців до сфери неоплачуваної роботи по догляду, соціальних норм і гендерних стереотипів;
- h. подолання гендерних стереотипів у виборі професії за допомогою розробки інноваційних педагогічних інструментів, матеріалів і заходів для вчителів і консультантів з профорієнтації, що усуватимуть гендерно-стереотипні очікування та поведінку серед хлопців і дівчат; підвищення обізнаності серед освітніх служб і служб догляду за дітьми про важливість уникнення гендерних стереотипів у ролях, які приписуються доглядальникам і доглядальницям, працівникам і працівницям у цій галузі;
- i. вжиття заходів для належного вимірювання значення та цінності роботи з догляду, її внеску в економіку та валовий внутрішній продукт (ВВП) і суспільний добробут через підвищення видимості доглядальників та ролі, яку вони відіграють, покращення якості робочих місць у сфері догляду та забезпечення належного рівня оплати праці, соціального захисту та

трудових прав, а також можливостей для розвитку та кар'єрного зростання. Такі заходи мають також заохочувати більше чоловіків обирати роботу у сфері догляду шляхом підвищення видимості чоловіків рольових моделей у цьому секторі.

D. Заходи щодо посилення ролі чоловіків і хлопців у діяльності із запобігання та боротьби з насильством щодо жінок

29. Хоча не всі чоловіки є кривдниками, насильство щодо жінок є проявом нерівних владних відносин між жінками й чоловіками та впливає на суспільство в цілому. Чоловіки та хлопці відіграють важливу роль у боротьбі з усіма формами насильства щодо жінок та дівчат, у тому числі як союзники, свідки чи пасивні спостерігачі.

30. Безкарність кривдників у актах насильства щодо жінок і дівчат й досі залишається однією з головних проблем, які необхідно розв'язати. Питання ефективності санкцій, передбачених чинними міжнародними нормами, включаючи Стамбульську конвенцію, має вирішуватися в заходах, що стосуються чоловіків і гендерної рівності.

31. Скоєння домашнього насильства має бути важливим фактором при визначенні прав на опіку над дитиною та права на побачення, як того вимагає стаття 31 Стамбульської конвенції, оскільки домашнє насильство безпосередньо впливає на безпеку, розвиток і добробут дітей. Група експертів з боротьби з насильством стосовно жінок і домашнім насильством (GREVIO), що є незалежною групою експертів, яка здійснює моніторинг рівня імплементації Стамбульської конвенції, зазначила в кількох звітах про базову оцінку, що сторони зазвичай надають пріоритет визначенню «інтересів дитини» як права підтримувати контакт з обома батьками за будь-яку ціну, незалежно від насильства, якого зазнали діти. Крім того, «синдром відчуження батьків» — концепція, яку оскаржує наукове співтовариство, — використовується в сімейних судах для заперечення звинувачень у домашньому та сексуальному насильстві та для відмови матерів у претензіях щодо опіки над дітьми, надаючи опіку батькам, звинуваченим або засудженим за домашнє насильство.

32. Уряди держав-членів повинні розглянути можливість впровадження таких заходів:

- a. розробка та впровадження систематичних і сталих ініціатив із запобігання насильству та заходів, спрямованих на боротьбу з усіма формами онлайн- та офлайн-насильства щодо жінок і дівчат по всій країні, зокрема серед чоловіків і хлопців у формальних і неформальних освітніх програмах, а також серед широкої громадськості;
- b. залучення чоловіків і хлопців до всіх програм із запобігання гендерно зумовленому насильству як агентів змін, союзників і цільової аудиторії;
- c. розробка та впровадження заходів, які сприяють створенню середовища однолітків, особливо серед молодих чоловіків і хлопців, яке сприяє ненасильницькій маскулінності та в якому вони відчують, що можуть безпечно говорити відверто та взяти на себе відповідальність за насильство чоловіків щодо жінок та дівчат, у тому числі як кривдники, свідки чи пасивні спостерігачі;
- d. підтримку реалізації програм заходів для роботи з пасивними спостерігачами насильства, особливо в середніх і вищих навчальних закладах, які ґрунтуються на гендерно-трансформаційному підході та надають чоловікам і хлопцям знання та навички, щоб дати відсіч своїм одноліткам у безпечний, але ефективний спосіб. Такі програми слід ретельно оцінювати, щоб проаналізувати зміни ставлення та поведінки з часом;
- e. протидія безкарності за всі форми насильства щодо жінок і дівчат за допомогою заходів для визначення сильних і слабких сторін і напрямів удосконалення для більш дієвого реагування держави на кривдників у такому насильстві, для сприяння підзвітності державних органів, заохочення більшого звітування та моніторингу відсотка звинувачувальних вироків за правопорушення, на які поширюється Стамбульська конвенція;
- f. вжиття заходів для підвищення рівня участі у програмах для кривдників, винних у домашньому насильстві та програм те-

рапії для сексуальних злочинців. Цього можна досягти шляхом інтеграції направлення до програм для кривдників у систему кримінального правосуддя як інструменту зменшення рецидивної злочинності, за умови, однак, що таке направлення не замінить судового переслідування, засудження чи винесення вироку;

- g. розробка методичних рекомендацій для роботи програм для кривдників з метою підтримування базових стандартів якості та впровадження орієнтованого на жертв підходу у забезпеченні для постраждалих осіб безпеки, підтримки та реалізації прав людини. Держави-члени можуть розглянути можливість впровадження процесу акредитації для забезпечення таких стандартів, у тому числі тих, що викладені в Стамбульській конвенції;
- h. забезпечення або посилення систематичних початкової підготовки та навчання без відриву від служби для відповідних фахівців, зокрема поліцейських, прокурорів, адвокатів і суддів, медичних і соціальних працівників, щодо всіх форм насильства щодо жінок і дівчат, запобігання та виявлення такого насильства, потреби та права постраждалих осіб і про те, як запобігти вторинній віктимізації. Така підготовка має ґрунтуватися на актуальних і конкретних протоколах і рекомендаціях, заснованих на розумінні насильства щодо жінок і дівчат з урахуванням гендерного аспекту, у тому числі домашнього насильства;
- i. забезпечення і заохочення спеціалістів, що призначається судом, у тому числі медичних працівників, до проходження початкової підготовки та навчання без відриву від служби про всі форми насильства щодо жінок і дівчат, у тому числі наслідки такого насильства для жертв та впливу насильства на дітей, щоб вони могли надавати кваліфіковані консультації, що ґрунтуються на фактах, у справах у сфері сімейного права;
- j. вжиття заходів для запобігання та усунення гендерних упреждень у судах і провадженнях у сфері сімейного права (як-от використання «синдрому відчуження батьків») у справах про опіку над дітьми. Зокрема, для всіх юристів, у тому числі в ор-

ганах судової влади, повинні проводитися спеціалізовані тренінги та заходи з підвищення обізнаності з питань дотримання принципів інтересів дитини та гендерної рівності відповідно до чинних міжнародних та європейських стандартів, які діють на національному рівні;

- k. розробка інтегрованих та скоординованих стратегій для подолання попиту, який сприяє торгівлі та експлуатації жінок і дівчат, у тому числі шляхом проведення громадських опитувань щодо поширеності, мотивації та чинників, пов'язаних з оплатою за секс серед чоловіків, а також шляхом підвищення обізнаності та інформаційні кампанії, орієнтовані на чоловіків і хлопців;
- l. заохочення різноманітних зацікавлених сторін, таких як спортивні та культурні заклади, служби громадського транспорту та приватні підприємства, включно з торговими центрами, ресторанами та барами, до розробки комунікаційних та інформаційних кампаній із запобігання всім формам насильства щодо жінок і дівчат, спрямованих на чоловіків і хлопців.

Е. Заходи щодо сприяння розвитку та поширенню наукових досліджень і даних про гендерну рівність і права жінок

33. Дані, дезагреговані за віком і статтю, часто збираються несистематично та недоступні для різних секторів політики. Для точної оцінки прогресу за ключовими показниками гендерної рівності, для виявлення груп і осіб, які найбільше страждають від нерівності, і для оцінки того, як гендерна нерівність перетинається з іншими формами дискримінації, необхідні надійні та порівнювані дані. Достовірні дані дозволяють урядам краще розробляти, адаптувати, моніторити та оцінювати свою політику та задовольняти специфічні потреби як жінок, так і чоловіків.

34. Крім того, є дані, які свідчать про те, що науково-дослідні та вищі навчальні заклади відтворюють суспільні цінності, що призводять до гендерної нерівності, і що несвідомі або неявні упередження можуть перешкоджати об'єктивному плануванню дослідження та аналізу. Дані, отримані внаслідок гендерної упередженості в дослідженнях, можуть

використовуватися у діяльності, що створює загрозу для прогресу в галузі гендерної рівності та прав жінок.

35. Уряди держав-членів повинні розглянути можливість прийняття таких заходів:

- a. просування гендерної рівності в наукових дослідженнях з використанням даних, дезагрегованих за статтю, а також інтеграція гендерного виміру в методологію дослідження та аналіз; забезпечення того, щоб такі аналізи використовувалися та розповсюджувалися належним чином і включалися в політику та заходи для сприяння гендерній рівності;
- b. заохочення та зміцнення наукових досліджень, що включають міжсекторальний підхід до гендерної нерівності, які ляжуть в основу політичних заходів, шляхом включення ширшого спектру демографічних змінних у методологію дослідження;
- c. розбудова інституційної спроможності для збору надійних і достовірних даних, дезагрегованих за віком і статтю, та інших змінних, якщо це необхідно та доцільно, у різних секторах політики. Уряди повинні розглянути можливість виділення фінансування тим органам і організаціям, які збирають такі дані, в тому числі, наприклад, національним статистичним службам та дослідницьким інститутам, які проводять широкомасштабні дослідження, а також органам з питань рівності, державним установам та організаціям громадянського суспільства, які проводять цільові опитування щодо потреб та досвіду жінок і дівчат, чоловіків і хлопців;
- d. систематичний збір та аналіз даних з розбивкою за віком і статтю щодо розподілу та типу неоплачуваної роботи по догляду, яку виконують жінки та чоловіки, у тому числі за допомогою регулярних опитувань щодо використання часу, щоб краще зрозуміти та відстежувати зміни в розподілі неоплачуваної роботи з догляду між чоловіками та жінками та їхній зв'язок із політиками та програмами;
- e. використання інструментів гендерно-орієнтованого бюджетування для сприяння податковій та бюджетній політиці, яка сприяє гендерній рівності, включно з регулярним оцінюван-

ням економічної цінності неоплачуваної роботи по догляду у відсотках від ВВП, а також широке поширення результатів таких оцінок;

- f. просування та підтримка досліджень уявлень чоловіків і хлопців про гендерну рівність і права жінок з метою інформування зацікавлених сторін, дотичних до політики рівності, та підвищення рівня обізнаності громадськості, особливо серед чоловіків, як про хід змін, так і про спектр думок чоловіків щодо гендерної рівності та прав жінок;
- g. сприяння та зміцнення використання гендерно чутливої мови та спілкування (наприклад, шляхом створення навчальних матеріалів та інструментів).

III. Звітність та оцінювання

36. Державам-членам пропонується відстежувати хід впровадження цих рекомендацій та інформувати компетентний(-и) керівний(-и) комітет(-и) про вжиті заходи та досягнуті успіхи.

37. Звітність має бути регулярною та містити інформацію про:

- стратегії, заходи, програми та перспективний досвід, які стосуються місця чоловіків і хлопців у політиці гендерної рівності та в стратегіях боротьби з насильством щодо жінок і дівчат;
- дослідження, які проводилися та отримували підтримку для надання даних про місце чоловіків і хлопців у політиці гендерної рівності та в стратегіях боротьби з насильством щодо жінок і дівчат, а також результати будь-яких таких досліджень;
- національні заходи з метою підвищення обізнаності та кампанії, вжиті на всіх рівнях, у тому числі щодо медіа, через які вони проводилися.

Роль чоловіків як у державній, так і в приватній сферах має вирішальне значення для досягнення прогресу на шляху до справжньої гендерної рівності. Участь чоловіків і хлопців, а також їхня відповідальність як учасників змін у питаннях гендерної рівності дуже важливі.

Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки

www.coe.int/equality

PREMS 111923

UKR

www.coe.int

Рада Європи є провідною організацією континенту із захисту прав людини. Вона нараховує 46 держав-членів, зокрема всіх членів Європейського союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE